

TEORETIČNA IZHODIŠČA SODOBNE VARNOSTNE PARADIGME

Boris Žnidarič

IZVLEČEK

Avtor obravnava vprašanje varnosti z vidika posameznikovega dojemanja in družbenega organiziranja. Ker družbena (kolektivna, mednarodna, globalna) varnost ni seštevek individualnih varnosti določene družbe, ampak varnost povsem nove entitete, je predstavil globalni pogled na entitete varnosti in sistemske interakcije med njimi.

Ključne besede: varnost, individualna varnost, kolektivna varnost

ABSTRACT

The author of an article considers the issue of security in view of individual comprehension and social organizing. As social (collective, international and global) security is not a sum up of individual securities of particular society, but security of completely new entity, has author in the article presented a global view on entities of security and systematical interaction between them.

Key words: security, individual security, collective security

UVOD

Varnost je dokaj pogosto obravnavano področje, kar pravzaprav ne prese- neča, saj je med drugim (tudi) javna dobrina, ki mora biti dostopna vsem, ne glede na to, ali si to želimo ali ne, in ali se tega tudi vsakokrat polno za- vedamo ali ne. Zagotavljanje varnosti je postalo v današnjih kulturno-civi- lizacijskih razmerah tržna kategorija – blago, ki ga zainteresirane stranke kupujejo pri zanjo pristojnih podjetjih in agencijah. Posameznik se tega najprej zave na individualni ravni in v najožjem družinskem okolju. Šele z nadaljnjo so- cializacijo in akulturacijo se dojemanje in razumevanje varnosti širita v obliki koncentričnih krogov od individualnih, nacionalnih pa vse do svetovnih razse- žnosti. Pojem varnosti je težko oprede- liti enoznačno, ker ni odvisen zgolj od kvantitativnih meril.

Varnost je celostni pojav oziroma po- jav z univerzalno vsebino (Grizold, 1999a:9, 35), zato ga je zaradi zaznav- nih in analitičnih zmožnosti razisko- valcev skorajda nemogoče teoretično obvladovati kot celoto v vsej njegovi razsežnosti (multidimenzionalnosti).

Varnost lahko razumemo tudi kot eno od eksistenčnih človekovih potreb, ki se v polni meri izraža šele takrat, ko se človek znajde v kritičnih varnostnih okoliščinah. Bučar (1997:3) uvršča varnost kot dobrino posameznika takoj za fiziološkimi potrebami.

Varnost je pogoj za razvoj kogar koli in česar koli. Brez nje ni pričakovati na- predka, saj so že zdavnaj spoznali, da je med najpomembnejšimi vrednotami in omogoča uresničevanje večine dru- gih vrednot, zaradi česar jo problemati- zirajo prenekateri družbene znanosti,

kot so pravo, sociologija, ekonomija in druge (Žnidarič, 2004:21).

TEORETIČNA IZHODIŠČA SODOBNE VARNOSTNE PARADIGME

S pojmom *varnost* danes pogosto po- imenujemo vrsto različnih vidikov člo- vekovega obstoja in delovanja v družbi in naravi.

Varnost lahko opredelimo kot stanje, v katerem je zagotovljen uravnotežen fizični, duhovni in duševni ter gmotni obstoj posameznika in družbene sku- pnosti v razmerju do drugih posame- znikov, družbenih skupnosti in narave (Grizold, 1992:63).

Zgodovinsko gledano je varnost tem- eljna vrednota medčloveških odno- sov. Njeno zagotavljanje se institucio- nalizira z nastankom suverene države in sistemom vrednosti med državami. Za Thomasa Hobbsa je bila varnost najbolj temeljna vrednota, na kateri je človeštvo gradilo svoja individualna in

kolektivna življenja. Tudi na današnji stopnji družbenega razvoja je varnost immanentna prvina obstoja in delovanja posameznika, družbe/države in med- narodnega sistema (Grizold, 2001:83). Sodoben pogled na ta fenomen člove- kovega bivanja in sobivanja ter interak- cije z ožjim ali širšim okoljem, bodisi na institucionalni bodisi na neinstitutio- nalni ravni, mora biti nujno celosten, kajti le tako lahko zajame vse vidike človekovega obstoja in delovanja v družbi (na primer gospodarsko, soci- alno, politično, izobraževalno, komu- nikacijsko-informacijsko, obrambno, zdravstveno, kulturološko in podobno) in vse ravni njegovega povezovanja ter združevanja na različnih ravneh družbene integracije (regionalna, na- cionalna, meddržavna, mednarodna in svetovna).

Varnost je pojem in družbeni fenomen, ki se nanaša na vse entitete, torej na posameznika in na vse organizacijske oblike združevanja in povezovanja na kateri koli ravni, v katere se vključuje.

Tabela 1. Varnostna paradigma danes

Posameznik	Družba - Država	Mednarodni sistem
⇨	⇨	⇨
⇩	⇩	⇩
⇧	⇧	⇧
Varnost kot: 1. človekova potreba 2. interes 3. cilj 4. dobrina 5. družbena norma 6. posameznikova in družbena vrednota 7. koncept 8. zavestna človekova dejavnost/sistem		

Vir: Žnidarič, 2004:21

Končni porabnik, subjekt in objekt varnosti je človek – posameznik, možni subjekti in objekti varnosti pa so tudi organizacije človekovega združevanja in povezovanja.

Najpogostejši vidik obravnave varnosti po Grizoldu (2001:84) temelji na znanstvenih konceptualnih okvirih, ki deli varnost na individualno, nacionalno in mednarodno. V okviru varnostnih študij pa se danes pojavlja celo pet različnih in med seboj povezanih pristopov oziroma varnostnih konceptov proučevanja: nacionalni, mednarodni, regionalni, čezdržavni in globalni (Schultz, Godson, Quester, 1997:2).

VARNOSTNA PARADIGMA DANES (tabela 1)

VARNOST KOT ČLOVEKOVA POTREBA

Splošno je *potreba* psihično stanje neugodja, ki nas sili v aktivnost za odpravo tistih stanj in okoliščin, ki nam povzročajo takšen občutek. Potreba je torej notranje občutenje pomanjkanja tistega ali nekoga, kar ali kogar naj bi imeli. Se pravi, potreba po varnosti se pojavi kot psihični in intelektualni odziv na prepoznavanje stanja in okoliščin, v katerih zaznamo pomanjkanje varnosti ali tistih stanj in okoliščin, v katerih bi bila lahko ogrožena varnost. Varnosti brez nevarnosti ni. *Varnost je posameznikova realna potreba*. Vsa živa bitja imajo ustrezne mehanizme, ki omogočajo zaščito integritete posameznika in reprodukcijo vrste (Lowenhard, 1991:19-20). Iz tega lahko sklepamo, da je varnost esencialnega pomena za človeka in obstoj človeške vrste.

Objektivne in realne nevarnosti spodbujajo pri človeku potrebo po varnosti in v zvezi s tem dejavnosti za doseg ustreznega razmerja med nevarnostjo in odsotnostjo nevarnosti (stanje relativne varnosti). *Absolutne varnosti ni*. Mnoge objektivne in subjektivne okoliščine vplivajo na oceno in vrednotenje varnosti v nekem okolju. Med objektivne bi lahko uvrstili zemljepisne in politične posebnosti okolja, tradicijo, doseženo raven civilizacijskega razvoja družbe, gospodarsko in politično razvitost družbe, komunikacijsko in tehnološko razvitost ter druge. Med subjektivne okoliščine pa nedvomno sodijo oblike udeležbe posameznika na področju varnostnega organiziranja, inovativnost in samoiniciativnost, stopnja ozaveščenosti, splošna izobrazbena raven, kulturni vzorci in običaji, tip dru-

žine in sorodstvene vezi, socialna klima določene družbe in drugi.

VARNOST KOT INTERES

Na interese vpliva mnogo vrednostnih naravnosti, kot so tradicionalizem, modernizem, individualizem, kolektivizem, (ne)egalitarizem, (ne)odprtost, (ne)zasebnost lastnine, (ne)materializem, (ne)humanizem in drugi (Bolčič, 1977:109-112). Diferenciacija ali razlikovanje interesov pa ustvarja potrebe po združevanju ljudi za morebitno uresničevanje prav določenih hotenj, ki so v skladu s človeškimi prizadevanji motivirani iz najrazličnejših izhodišč, kot so etična, psihološka, religiozna, športna, socialna, politična, varnostna in še kakšna. Interesi so gibalno za združevanje, zблиževanje in medsebojno sodelovanje. Ljudje se prav zaradi njih združujejo v kulturne, prosvetne, umetniške, strokovne, znanstvene, športne, socialne, humanitarne in kakšne druge namene, pa tudi v politične stranke. Pri tem je nepomembno, ali se ljudje združujejo iz altruizma ali egoizma v posamezne skupine, ki so prav zato različne narave. Ključno pri tem je, da žele delovati skupaj, ker kot posamezniki ne morejo uveljaviti svojih interesov, ker so vsak zase nepomembni, ali preveč nemočni, revni, nesposobni, neiznajdljivi, neustvarjalni in še kaj, da bi sami dosegli tisto, kar bi radi (Pečar, 1992:46).

VARNOST KOT CILJ

Varnost kot *neposredni cilj* razumemo takrat, ko si posameznik, družba/država ali mednarodna skupnost prizadeva za neposrednimi sredstvi (pogajanja, vojaška obramba, gospodarski ukrepi in drugi) doseči takšno razmerje, v katerem entitete varnosti ne čutijo več takšne stopnje ogrožanja, ki bi lahko ogrozila njihov obstoj ali delovanje. V takšnih razmerah je cilj varnosti posledica aktivne vloge in prizadevanj entitet za vzpostavitev zelenega stanja. Se pravi, da gre za načrtno in zavestno delovanje posameznika, družbe/države in mednarodne skupnosti za ohranitev takšnih družbenih, gospodarskih in socialnih razmerij, ki omogočajo mirno in varno sobivanje in delovanje za zadovoljitev potreb.

Varnost kot *posredni cilj* bi lahko opredelili kot posledico v nekem širšem kontekstu družbenih dogajanj. S svetovno politiko, diplomacijo, mirovnimi operacijami, gospodarskimi reformami

in podobnimi kompleksnimi družbenimi vprašanji se ukvarja sorazmerno majhen krog ljudi (politikov, gospodarstvenikov, vojaških strokovnjakov in podobno), ki si prizadevajo na nacionalni ali mednarodni ravni doseči takšna družbena razmerja (ravnovesja med nevarnostjo in varnostjo), ki bodo vse prizadete strani odvrnile od uporabe sredstev ogrožanja varnosti ter tako vzpostavili stanje relativnega miru in varnosti. Z vidika aktivnih udeležencev v takšnih procesih je zagotavljanje varnosti neposreden cilj, z vidika posameznika – končnega uživalca takšnega stanja – pa je varnost posreden cilj (Žnidarič, 2004:27-28).

Varnost kot cilj posameznika, družbe/države in mednarodne skupnosti je potrebno opazovati z vidika systemske teorije, ki govori o relativni samostojnosti in odvisnosti ter učinkovitosti posameznih entitet. To je sploh predpogoj, da lahko govorimo o sistemu, o vsebinski, časovni, lokacijski, kvantitativni in kvalitativni usklajenosti. Gre za usklajeno in sinergično prizadevanje in delovanje sleherne entitete in vseh skupaj za doseganje tistih in takšnih življenjskih, bivalnih, delovnih in ustvarjalnih ter drugih okoliščin, v katerih se nobena od entitet ne počuti ogrožena, oziroma okoliščin, v katerih so zagotovljeni pogoji za varno (pričakovano) bivanje in delovanje. Pri tem gre za vzajemne horizontalne in vertikalne odnose in učinke.

VARNOST KOT DOBRINA

Za *dobrine* štejemo vse tisto, kar lahko zadovolji naše potrebe. Že semantična razlaga nam pove, da gre za nekaj dobrega, za nekaj, kar naredi človeka zadovoljnega. Seveda je med dobrinami razlika v posrednosti ali neposrednosti pogojev za človekovo preživetje. Varnost kot dobrina zavzema, kar smo že pojasnili, med potrebami zelo visoko mesto na hierarhični lestvici potreb. Iz tega je mogoče sklepati, da zasedajo enako pomembno mesto tiste okoliščine in aktivnosti ter del materialnega sveta, ki tvorijo sfero varnosti. Varnost kot dobrina posameznika je tako pomembna družbena kategorija, da ne more biti prepuščena stihijski kem urejanju področja na systemski ravni. To pomeni, da država s svojimi regulativnimi ukrepi določa razmerja med družbeno/državno, mednarodno ter individualno dimenzijo. Hkrati določa razmerja med tistim, kar je obvezno in kar zagotavlja država, in tistim, kar si kot dobroto lahko in sme privoščiti po-

sameznik. Torej je mogoče varnost kot dobrino, ki je bila že pred spremembo političnega sistema v Sloveniji tržna kategorija – storitev, kupiti na trgu. Seveda že pojem trga zahteva prisotnost nekaterih nujnih elementov, kot so storitev kot ekonomska kategorija, ponudniki storitev, povpraševalci po storitvah, obstoj menjalnih razmerij, mehanizmov in instrumentov, sistem pravnega in drugega varstva, tradicija in navade, določena stopnja razvoja potrošništva, geografski in politični vplivi ter drugo.

VARNOST KOT DRUŽBENA NORMA

Na varnost kot družbeno normo lahko gledamo z dveh vidikov, kot na zbir običajnih, moralnih, tehničnih in pravnih pravil, ali kot na nekaj, kar moramo in želimo doseči, da bi se pri svojem delu in bivanju počutili varne, torej na neko družbeno raven (pogojno tudi normo). Temeljna nacionalna izhodišča, ki jih vsebujejo in določajo politično-pravni akti, kot so nacionalni programi na posameznih področjih, ki so osnova in vodilo za nacionalno zakonodajo in drugo pravno urejanje, ter deklaracije, s katerimi se je država pravno obvezala, da bo dejavno sodelovala na področju zagotavljanja varnosti v širšem okolju. Ti akti vsebujejo družbene in pravne norme, zato so po svoji naravi del pravnega sistema določene družbe/države. Ker je pravna norma¹ po svoji naravi družbena norma², katere temeljni in osnovni namen je urejanje

¹ Najpomembnejša in osnovna sestavina pravnega sistema je pravna norma. Pravna norma je pravilo za vedenje ljudi v družbi. Od drugih vrst družbenih pravil, ki prav tako urejajo vedenje in ravnanje v družbo vključenega človeka (običajni, navade, pravila lepega vedenja), se pravna norma razlikuje po tem, da jo sankcionira država. Za pravno normo je tedaj bistveno organizirano družbeno prisiljevanje, ki ga v modernih pravnih sistemih zagotavlja večini država. Pri drugih vrstah družbenih pravil namreč prav tako obstaja sankcija oziroma družbeno prisiljevanje proti tistim, ki se ne ravnavajo po pravilu, vendar to prisiljevanje ni organizirano. To pomeni, da ni gotovo, če bo sankcija nastopila, v kakšni intenziteti se bo pojavljala, kdo jo bo izvršil in po kakšnem postopku. Vse to pa je znano pri sankciji pravnega pravila (Igličar, 1978:133-139).

² Družbena norma je pravilo, ki ureja obnašanje ljudi v njihovih medsebojnih razmerjih. Pojavila se je z organiziranim načinom življenja človeka v družbeni skupnosti, saj so že najenostavnejše oblike združevanja ljudi zahtevale določena pravila (norme), s katerimi so urejali in določali medsebojne odnose in obnašanje ljudi v teh združbah. Povsem jasno je, da ni možno skupno življenje več subjektov na relativno majhnem prostoru brez določenih pravil. Z zgodovinskim razvojem družbe so postajale družbene organizacijske oblike številčnejše, bolj kompleksne, družbeni odnosi pa zahtevnejši in diferencirani, s tem pa tudi antagonistični, zaradi česar so postajale družbene norme številčnejše in vseobsegajoče. Družbene norme so pogoj in posledica družbenega življenja. Pojem družbene norme je širši od pojma pravne norme, saj je pravna norma družbena norma sui generis (Pupič, 1980:216-221).

medsebojnih odnosov in razmerij v družbi (v organizacijski obliki, v katero je vstopil človek) z možnostjo uporabe državnih sankcij za kršitve (storitve ali opustitve), je tudi z vidika zagotavljanja varnosti posameznika in drugih entitet najpomembnejša.³

Republika Slovenija se je, kot pravna naslednica nekdanje skupne države Socialistične federativne republike Jugoslavije in predvsem kot povsem nov in suveren mednarodnopravni subjekt, zelo dejavno vključila v mednarodno skupnost na področju zagotavljanja varnosti. Tako je že leta 1992 z deklaracijo o sprejemanju in spoštovanju obveznosti, ki izhajajo iz dokumentov, sprejetih v okviru konference o varnosti in sodelovanju v Evropi,⁴ izrazila željo, da postane polnopravna država udeleženka konference. Hkrati je izjavila, da izpolnjuje vse mednarodne pogodbe za enakopravno sodelovanje v procesu konference in da sprejema vse obveznosti, ki izhajajo iz sklepnih dokumentov da bo v svoji notranji ureditvi dosledno spoštovala standarde, utemeljene v njih.

VARNOST KOT POSAMEZNIKOVA IN DRUŽBENA VREDNOTA

Pojmom, ki opredeljujejo stvari, stanja in kategorije, ki jih visoko vrednotimo in si jih prizadevamo doseči, pravimo vrednote. Znani ameriški kulturolog in sociolog C. Kluckholm označuje vrednote kot pojmovanje zaželenega, ki vpliva na to, kako se ljudje odločajo za akcije in kako ocenjujejo pojave. Slovenski psiholog in raziskovalec Musek pa meni, da so vrednote posplošena in relativno trajna pojmovanja o ciljih in pojavih, ki jih visoko cenimo, ki se nanašajo na široke kategorije podrejenih objektov in odnosov in usmerjajo naše vedenje (Musek, 1993:71-91).

Varnost posameznika in njegovih bližnjih v okolju, kjer delajo in bivajo, je ena izmed ključnih sestavin človekove kakovosti življenja. Vključno s človekovimi pravicami in temeljnimi svobodskimi pomeni vrednoto, ki je vedno pomembnejša v demokratičnih uredi-

³ O pomenu prava je spregovoril med drugimi prof. dr. Janez Kranjc ob dnevu pravne fakultete v Ljubljani, 15. aprila 2002, z naslednjimi besedami: »Pravo je nepogrešljiv spremljevalec sleherne človeške družbe. Brez prava v smislu pravil vedenja in ravnanja si sploh ni mogoče zamisliti mirnega sožitja med ljudmi. Človeška družba zato brez prava ne more obstajati«, v: Pravna praksa, GV Revije, Ljubljana, leto 21/544-545, 25. april 2002, št. 15-16, str. 54.

⁴ Skupščina Republike Slovenije (danes Državni zbor Republike Slovenije) je ločeno na zborih 15. in 16. januarja 1992 pod št. 007-01/89-1/18 sprejela citirano deklaracijo.

tvah, kjer se ljudje ob upoštevanju svojih pravic in obveznosti zavedajo tudi svojih pravic do vedno bolj varnega življenja (Pečar, 1992:261). Posameznik torej išče svoje varstvo predvsem v sistemu, to je v določeni ureditvi oziroma organizaciji. Sebe in svoje bližnje lahko varuje le do določene meje, ki pa je odvisna od obsega nevarnosti v okolju, v katerem deluje in biva, in od razvitosti družbenih mehanizmov in instrumentov za zagotavljanje varnosti. Na splošno bi lahko ugotovili, da ima pojem vrednota dva temeljna pomena. Najprej bi lahko opredelili vrednoto (npr. dobrotu, pravičnost, poštenost, varnost) kot cilj, h kateremu naj bi bilo usmerjeno človekovo delovanje, in drugič (dobro, pravično, pošteno, varno) kot merilo, po katerem se presojava določena stanja, dogodki ali ravnanja.

VARNOST KOT KONCEPT

Koncept varnosti lahko pojmuje kot celovit pogled na organizacijo in način delovanja struktur na določenem področju in območju.⁵

Varnost kot koncept ali koncept varnosti določene družbe/države je opredeljen v političnih dokumentih, ki jih sprejme najvišji politični (in zakonodajni) organ.

To je storila tudi naša država, ko je sprejela resolucijo o strategiji nacionalne varnosti, v kateri je opredelila interesa po vključitvi v Evropsko unijo⁶ in NATO⁷ ter opredelila možne vire

⁵ V Slovarju slovenskega knjižnega jezika (SSKJ, str. 421/2) najdemo pojasnilo, ki pravi, da je koncept, »kar posreduje način delanja, dogajanja na kakem področju, zamisel; // osnovni, temeljni načrt, zasnova«.

⁶ Spomladi leta 1950, ko je poveljna Evropa še iskala rešitve iz politične in gospodarske nestabilnosti, je francoski minister za zunanje zadeve Robert Schuman 9. maja predstavljal predlog za uskladitev obnovitvenega procesa premogovne in jeklarske industrije Francije in Nemčije. Leto dni kasneje, 18. aprila 1951, so Pariško pogodbo o ustanovitvi Evropske skupnosti za premog in jeklo podpisali Belgija, Francija, Nemčija, Italija, Luksemburg in Nizozemska in tako začeli kompleksen proces gospodarskega združevanja. Leta 1957 so to sodelovanje nadaljevali v Rimu z ustanovitvijo Evropske gospodarske skupnosti, ki je v poznejših letih prerasla v Evropsko skupnost. Evropsko gospodarsko sodelovanje se je pomembno okrepilo leta 1985 s projektom enotnega evropskega trga, po podpisu Maastrichtske pogodbe 2. februarja 1992 pa se je razširilo še na druga področja in dobilo sedanje ime: Evropska unija. V Evropsko unijo je trenutno vključenih 25 polnopravnih članic (Kraljevina Belgija, Kraljevina Danska, Zvezna republika Nemčija, Helenska republika, Kraljevina Španija, Republika Francija, Irska, Republika Italija, Veliko vojvodstvo Luksemburg, Kraljevina Nizozemska, Republika Avstrija, Republika Portugalska, Republika Finska, Kraljevina Švedska, Združeno kraljestvo Velike Britanije in Severne Irske, Ciper, Malta, Madžarska, Poljska, Slovaška, Latvija, Estonija, Litva, Češka republika in Republika Slovenija).

⁷ North Atlantic Treaty Organization, politično vojaška zveza, ustanovljena s pogodbo dne 4. aprila 1949 v Washingtonu, v katero je danes vključenih 26 držav: ustanovne članice - Belgija, Danska, Francija, Islandija, Italija, Kanada, Luk-

ogrožanja nacionalne varnosti. S tem je družba/država nedvomno izrazila interes po aktivnem sodelovanju pri zagotavljanju mednarodne varnosti (globalizacija varnosti). Zgodovinsko gledano se spreminja pogled na varnost, varnostni koncept in na mehanizme ter instrumente zagotavljanja varnosti. Če je bila v preteklosti v ospredju vojaška obramba kot prevladujoče sredstvo za reševanje odprtih spornih vprašanj med posameznimi meddržavnimi in mednarodnimi entitetami, se v sedanjem času vse bolj uveljavljajo drugi mehanizmi in instrumenti preprečevanja pojava vzrokov ogrožanja varnosti. Razlogov ne moremo iskati zgolj v različnih teoretičnih pogledih na varnost kot kompleksen pojav, temveč je razgibano politično in gospodarsko življenje osemdesetih let prejšnjega stoletja zaradi naftne krize, denarne nestabilnosti, svetovne inflacije, nezaposlenosti in drugih slabosti (obdobje svetovne gospodarske recesije) privedlo do novih pogledov in spoznanj. Tako je ozko tradicionalistično pojmovanje varnosti, ki je obravnavalo zgolj vojaško dimenzijo varnosti, prevladujoče v času hladne vojne zaradi nenehne preteče nevarnosti oboroženega spopada med dvema velesilama (ZDA in SZ) dejansko zožilo pogled na druge dimenzije varnosti. Grizold (1991a:17) ugotavlja, da realisti razumejo varnost kot cilj, moč države pa kot sredstvo za doseganje cilja, medtem ko idealisti razumejo varnost predvsem kot posledico trajajočega miru v mednarodni skupnosti.

VARNOST KOT ZAVESTNA ČLOVEKOVA DEJAVNOST/ SISTEM

Človek si je skozi ves svoj zgodovinski razvoj prizadeval zagotoviti varnost, ki je nujno potrebna za njegov razvoj, razmnoževanje, delovanje in ustvarjanje. Zato na današnji stopnji družbenega razvoja varnosti ni mogoče razumeti kot stanje, ki bi bilo neodvisno od človekovega prizadevanja in zavestnega ravnanja, temveč nasprotno. Glede na pojmovanje varnosti kot večplasten in večdimenzionalen pojav je mogoče poudariti, da pri varnosti ne gre le za nedelovanje ali obvladljivo nizko raven delovanja virov ogrožanja v naravi in družbi, ampak predvsem za dejavnost,

semburg, Nizozemska, Norveška, Portugalska, Združeno kraljestvo, Združene države Amerike; Grčija, Turčija (1952); Zvezna republika Nemčija (1955); Češka, Madžarska, Poljska (1999); Bolgarija, Estonija, Latvija, Litva, Slovaška, Slovenija (2004).

s katero se v družbi zagotavlja uresničevanje njenih (socialno-ekonomskih, družbenopolitičnih, psihosocialnih, kulturnih, ekoloških idr.) funkcij.

Z nastankom zasebne lastnine in posledično s prvo bistveno družbeno diferenciacijo so nastali razlogi in pogoji za ustanovitev institucij družbe za zagotavljanje reda in obrambo premoženja, ozemelj in družbenega položaja določene skupine (lastnikov kapitala). Šlo je za zgodovinsko preurejanje dotedanjih družbenih odnosov, odnosov posameznika do posameznika in posameznika do celotne družbene skupnosti, ki so temeljili na enakosti in solidarnosti in na institucionalni neenakosti.

Na današnji stopnji družbenega razvoja govorimo o nacionalnem varnostnem sistemu določene konkretne družbe/države, ki ga je treba opazovati kot del državne identifikacijske podme in kot del mednarodne in svetovne (globalizacijske) interesne organiziranosti za vzdrževanje ali vzpostavljanje svetovnega miru.

Nacionalno varnost, ki jo mora zagotavljati nacionalni varnostni sistem, opredeljujeta dva sklopa dejavnikov: prvi izhaja iz notranjega okolja posamezne družbe/države, ter drugi, ki deluje na varnost družbe/države iz mednarodnega okolja (Grizold, 1998:111).

ZAKLJUČEK

Varnost je stalnica človekovega življenja. Če je ni, se človek počuti ogroženega in si prizadeva, da jo spet vzpostavi. Načinov in mehanizmov je več. Zlasti se človek/posameznik združuje z drugimi v višje organizacijske oblike oziroma entitete, četudi v škodo lastne svobode in pravic, da bi si zagotovil tisto stopnjo in kakovost varnosti, ki mu omogoča in zagotavlja nemoten osebni razvoj in eksistenco. Predstavljena so razmišljanja o samem pomenu varnosti v sodobnem svetu in o nekaterih družbenih mehanizmi in instrumentih za zagotavljanje individualne in kolektivne varnosti, ki so morda malo manj znana.

LITERATURA

1. Grizold A. Oblikovanje slovenske nacionalne varnosti, ur. Grizold Anton v: Razpotja nacionalne varnosti, Fakulteta za družbene vede, Univerza v Ljubljani, 1992:63
2. Bučar F. Varnost kot dobrina. Zbornik posveta: Zasebno varovanje in detektivska dejavnost – dileme in

perspektive. Visoka policijsko-varnostna šola, Ljubljana, 1997:3

3. Žnidarič B. Zavarovalništvo in varnost. Fakulteta za družbene vede in Slovensko zavarovalno združenje. Ljubljana, 2004:21
4. Grizold A. Oblikovanje slovenske nacionalne varnosti, ur. Grizold Anton v: Razpotja nacionalne varnosti, Fakulteta za družbene vede, Univerza v Ljubljani, 1992:63
5. Grizold A. Varnostna paradigma v mednarodnih odnosih, v: Luard Evan, Iztok Simoniti in Anton Grizold: Človek in vojna. Zbirka mednarodni odnosi. Fakulteta za družbene vede, 2001:83
6. (Schultz R., Godson R., Quester G.H. Security Studies for the 21 st Century. Washington. London. Brassey, 1997:2
7. Lowenhard P. »Is War Inevitable?«. International Journal on World Peace. New York. Profesors World Peace Academy, 1991:19-20
8. Bolčič S. in dr. Interesi društvenih slojeva i determinante njihovog formiranja, v: Društveni slojevi i društvena svest. Centar za sociološka izraživanja. Beograd, 1977:109-112
9. Pečar J. Institucionalizirano nedržavno nadzorstvo, Kriminološki, kriminalnopolitični in sociološki pogledi. Didakta. Radovljica, 1992:46
10. Igljičar A. Pravni sistem in družbeni interesi. Partizanska knjiga, Znanstveni tisk. Ljubljana, 1978:133-139
11. Pupiç B. Uvod u pravne nauke. Savremena administracija, izdavačko-štoparsko-knjižarska radna organizacija. Beograd, 1980:216–221
12. Kranjc J. Dan Pravne fakultete v Ljubljani, v: Pravna praksa, št. 15 – 16. Gospodarski vestnik. Ljubljana, 2002: 54
13. Musek J. Osebnost in vrednote. Educy, d.o.o.. Ljubljana, 1993:71-91
14. Grizold A. Nacionalno varnostni ustroj Slovenije. Knjižna zbirka Teorija in praksa, št. 7. Fakulteta za družbene vede. Ljubljana, 1991a:17
15. Grizold A. Teoretična izhodišča mednarodne varnosti, v: Nacionalna varnost in medetnični konflikti v Republiki Sloveniji. Zbornik raziskovalnega projekta. Visoka policijsko-varnostna šola. Ljubljana, 1998:111